

ПРОГРАМА
розвитку кафедри соціальних комунікацій
інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на 2018 – 2023 рр.

1. Обґрунтування необхідності створення програми

Кафедра соціальних комунікацій (від травня 2002 до червня 2008 року – кафедра теорії масової комунікації) є структурним підрозділом Інституту журналістики, наріжне завдання якої – комплексне забезпечення навчально-виховного процесу на всіх рівнях підготовки фахівців спеціальностей ІЖ.

Поле наукової та науково-педагогічної діяльності викладачів і співробітників кафедри – соціальні, в тім числі масові, комунікації у різних сферах життєдіяльності людини й суспільства, місце і роль соціальних комунікацій в особистісному та суспільному розвитку. Серед наукових пріоритетів кафедри – дослідження та пропаганда соціальних комунікацій як основи навчання й вивчення проблематики у системах і підсистемах соціальних комунікацій – журналістиці, зв'язках з громадськістю, рекламі, видавництві та ін. Завданнями кафедри також є виявлення і практичне освоєння актуальних для сучасних соціальнокомунікаційних процесів міждисциплінарних практик і технологій, забезпечення якісного методологічного рівня викладання навчальних дисциплін комунікаційного спрямування, реалізація науково-освітніх проектів прикладного характеру у галузі соціальних комунікацій, підготовка наукових кадрів високого рівня та використання отриманих результатів наукових досліджень в освітньому процесі.

Викладачі кафедри підготували низку публікацій, монографій, підручників та посібників, серед яких «Теорія масової комунікації», «Лінгвістика впливу», «Маси» та ін., що є теоретичним підґрунтям наукового напрямку і наукової школи соціальних комунікацій КНУ імені Тараса Шевченка.

У різні роки кафедру соціальних комунікацій очолювали доктор філологічних наук, професор В. В. Різун, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент В. М. Корнєєв, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент І. С. Паримський, від 1 червня 2017 року посаду обіймає кандидат політичних наук, доцент Ю. В. Бондар.

Відповідно до Положення про кафедру Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 04.06.07 р. кафедра соціальних комунікацій здійснює діяльність за такими напрямками: навчально-методична, науково-дослідна робота, підготовка професорсько-викладацького складу, виховна робота серед студентів та міжнародні освітні й наукові зв'язки. Кафедра є випусковою для магістрів з медіакомунікацій та докторів філософії.

У своїй діяльності кафедра соціальних комунікацій керується положеннями Закону про вищу освіту, Статуту університету та Комплексної програми розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2014–2020 рр.

Необхідність ухвалення оновленої програми розвитку кафедри зумовлена динамічним розвитком засобів соціальних комунікацій, підвищенням їхньої ролі у становленні громадянського суспільства та налагодженні суспільного, зокрема міжкультурного, діалогу, актуальною інтеграцією України до світового освітнього простору, залученням національних закладів вищої освіти до міжнародної освітньої співпраці, трансформацією компетентнісних потреб мас-медійної галузі. Реалізація програми сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців інформаційно-комунікаційної сфери відповідно до сучасних вимог і тенденцій освіти та потреб галузі, розвитку наукових досліджень у царині соціальних комунікацій.

2. Навчально-методична робота

Члени кафедри задіяні у навчальному процесі інституту журналістики відповідно до посадових функціональних обов'язків та поточного навчально-педагогічного навантаження.

Кафедра забезпечує викладання навчальних дисциплін спеціальностей ІЖ на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях. Серед комплексних і фахових дисциплін, що викладаються фахівцями кафедри, – «Теорія та історія соціальних комунікацій», «Теорія масової комунікації», «Теорія і практика журналістської творчості», «Медіадослідження: поняття й методи», «Медіакультура», «Комунікаційні технології», «Соціальні питання в мас-медіа», «Правозахисна журналістика», «Агенційна журналістика» та ін. Відповідаючи на актуальні виклики, загострення міждержавного інформаційного протистояння, російську інформаційну агресію проти України, кафедрою запропоновано нові змістові дисципліни: «Проблематика та ідеологія сучасних медій», «Агітація та пропаганда», «Пропаганда та контрпропаганда в умовах гібридної війни», «Медіа і збройні сили», «Іномовлення як пропагандистська інституція» та ін. Подальше осучаснення навчальних програм є одним з пріоритетів навчально-методичної роботи кафедри. Важливим напрямом діяльності кафедри має стати і створення комплексної програми підготовки докторів філософії у галузі соціальних комунікацій.

Для всебічного висвітлення актуальних проблем соціальних комунікацій до навчального процесу залучаються провідні фахівці інформаційної галузі, журналісти-практики, медіаексперти. Кафедра є організатором майстер-класів, круглих столів з обговорення актуальних проблем комунікаційної діяльності та журналістської освіти за участю провідних представників медіагалузі та

студентства. Зокрема, у листопаді 2016 р. у Києві відбувся круглий стіл «Професійні та освітні стандарти з журналістики: стан, проблеми та перспективи», у лютому 2018 р. у Сумах – круглий стіл «Успішна реформа місцевої преси як невід’ємна складова розвитку і захисту національного інформаційного простору та свободи слова в Україні» та ін. Подібна практика довела свою ефективність і потребує розвитку.

Подальшого вдосконалення мають набути і форми та методи організації викладання, орієнтовані на активне залучення студентів до навчального процесу, в тім числі з використанням під час аудиторних та самостійних занять сучасних мультимедійних технологій та інноваційних засобів дистанційного навчання. Формами такого залучення є і мають бути надалі, зокрема, реалізація індивідуальних і колективних творчих проектів, створення «диспут-майданчиків» для обговорення актуальних проблем інформаційно-комунікаційної сфери, вироблення бачення вирішення таких проблем, а також напрацювання відповідних рекомендацій та ін.

Окремим складником навчально-методичної роботи є осучаснення та підготовка відповідної навчально-методичної літератури, базисних посібників та підручників з дисциплін кафедри (в тім числі шляхом організації за потреби міжкафедральних творчих колективів з підготовки НМР), на чому буде зосереджена увага кафедри у наступний період.

Перспективним і актуальним бачиться також розроблення і викладання навчальних спецкурсів іноземними мовами, певний досвід чого фахівцями кафедри вже накопичений. Поширення потребує практика подвійного дипломування, створення умов для здобуття освіти та стажування студентів у вищих закладах освіти та наукових установах за кордоном. Так само потрібним бачиться і подальше залучення до читання лекцій з актуальних проблем теорії та практики соціальних комунікацій провідних зарубіжних науковців, що сприятиме налагодженню наукової комунікації та інтегруванню навчальних підрозділів інституту і всього університету до міжнародного освітнього простору.

Належне місце в організації навчально-методичної роботи має посісти створення кафедральної системи контролю якості викладання навчальних дисциплін, що передбачила б комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня освітніх послуг, узагальнення і поширення кращого досвіду викладання.

Осучаснення потребують сайт та інші електронні ресурси кафедри, які будуть використані для формування кафедральної електронної бібліотеки публікацій з питань соціальних комунікацій, для підготовки в тім числі відеотеки матеріалів комплексу навчальних дисциплін, а у перспективі – створення навчального порталу кафедри.

3. Науково-дослідна робота

Науково-дослідна діяльність кафедри провадиться в рамках Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Програми розвитку КНУ імені Тараса Шевченка на 2014–2020 рр. і спрямована на подальший розвиток школи соціальних комунікацій інституту журналістики, забезпечення належного рівня наукових досліджень.

Кафедра має суттєві напрацювання в організації науково-дослідної роботи. Зокрема, за державного фінансування проводиться дослідження «Психофізіологічні механізми сприйняття новинного контенту аудіовізуальних мас-медіа» (наук. керівник проф. В. В. Різун), реалізуються інші наукові проекти. Одним з напрямів науково-дослідної роботи кафедри є проведення актуальних моніторингових досліджень з проблем, зокрема, європейської інтеграції України, використання мас-медіа для цільового інформаційного впливу тощо, до яких активно залучаються студенти бакалаврських та магістерських програм, а також молоді науковці – аспіранти і докторанти кафедри. Такі дослідження, що мають суспільні запит і резонанс, будуть і надалі в колі перспективних наукових досліджень кафедри.

Члени кафедри є активними авторами та співредакторами наукових журналів інституту журналістики «Актуальні питання масової комунікації», «Українське журналістикознавство», «Наукові записки інституту журналістики» та ін. Триває підготовка колективної монографії кафедри із сучасних проблем соціальних комунікацій, що зазнають трансформацій в умовах цифрової доби. У планах кафедри – заснування та видання щорічника «Наукові праці кафедри соціальних комунікацій», присвяченого актуальним науковим розвідкам соціальнокомунікаційної сфери.

Напрямом науково-організаційної роботи, що набуває продуктивного розвитку, є організація та участь в організації науково-практичних конференцій з важливих питань трансформацій інформаційного простору та соціальних комунікацій. Лише упродовж 2017–2018 рр. кафедра ініціювала і була організатором міжнародних наукових науково-практичних конференцій «Інформаційний простір. Українські реалії: проблеми військової журналістики та освіти», «Пропаганда та журналістика у добу інформаційного протистояння: проблеми та виклики», міжрегіональних науково-практичних заходів «Інформаційна реінтеграція Донеччини: реформа преси, розвиток телерадіопростору та інформаційна безпека», «Інформаційна реінтеграція Луганщини: реформа преси, розвиток телерадіопростору та інформаційна безпека» та ін. У планах розвитку кафедри – розширення такої роботи, залучення до спільної наукової діяльності кафедр інституту та наукових підрозділів інших вищих закладів освіти, в тім числі з-за кордону.

Пріоритетом діяльності має стати також популяризація наукових надбань кафедри та всього інституту журналістики, для чого планується використання різних мас-медійних засобів та інформаційних платформ. Програма розвитку передбачає також створення серії нарисів про науково-педагогічну діяльність членів кафедри, що працювали і працюють в інституті журналістики, зробили помітний внесок у науку про соціальні комунікації.

4. Робота зі студентами

Робота зі студентами є важливим складником підготовки висококваліфікованих спеціалістів інформаційної сфери, а також кадрового резерву кафедри та інституту.

Під час навчального процесу, у ході підготовки навчальних проєктів, кваліфікаційних бакалаврських та магістерських робіт, у позаурочний час викладачі кафедри надають належну допомогу і сприяють студентам в опануванні навчального матеріалу, в участі у наукових конференціях та семінарах, інших публічних заходах, організації стажування у ЗМІ відповідно до обраного фаху, в тім числі за умовами академічної мобільності. Практикою має стати рецензування викладачами кафедри творчих праць студентів, а також підготовка спільних зі студентами публікацій за результатами наукових досліджень.

Належній підготовці кваліфікаційних робіт слугуватиме і неухильне впровадження на кафедрі політики академічної доброчесності, що сприятиме підвищенню вимогливості до підготовки і якості бакалаврських та магістерських праць студентів, що, у свою чергу, дасть змогу рекомендувати кращих випускників для подальшої наукової роботи – вступу до аспірантури та докторантури.

Важливим напрямом роботи зі студентами має бути патріотичне виховання, спрямоване на формування національних світоглядних вартостей, україноцентризму, високої духовності й моралі, активної громадянської позиції.

Належне місце у роботі з потенційними студентами має посісти мотиваційна профорієнтаційна робота, зустрічі викладачів кафедри з педагогічними та учнівськими колективами середніх закладів освіти, підготовка відео-представлень навчальних дисциплін, публічних лекцій, участь у Днях відкритих дверей та інших презентаційних заходах кафедри та інституту журналістики. Перспективною бачиться також співпраця кафедри з Асоціацією випускників інституту журналістики, яка дасть змогу не лише пропагувати діяльність і досягнення кафедри соціальних комунікацій, а й сприятиме можливому працевлаштуванню і кар'єрному зростанню випускників інституту журналістики.

5. Міжнародні освітні й наукові зв'язки

Міжнародна діяльність кафедри соціальних комунікацій передбачає різні вектори й складники співпраці із зарубіжними колегами, навчальними закладами та науковими установами.

Традицією є запрошення гостьовими професорами кафедри знаних у світі фахівців медійної сфери. Так, лекції в інституті журналістики на запрошення кафедри соціальних комунікацій читали професор Віденського університету Юрген Грімм та професор Афінського університету Джордж Плеіос.

Тісна співпраця налагодилась з Познаньським університетом імені Адама Міцкевича. Його викладачі є постійними учасниками наукових заходів інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка в Україні, а викладачі інституту беруть участь у наукових конференціях та інших, в тім числі навчальних, заходах у Польщі. Так, гостьовими професорами університету в Познані у різні роки, в тім числі 2018-го, були, зокрема, викладачі кафедри соціальних комунікацій Володимир Різун та Юлія Нестеряк. У 2017 – 2018 рр. на кафедрі соціальних комунікацій стажувалась аспірантка університету імені Адама Міцкевича Олександра Галус. Наслідком налагодженої співпраці стало укладання між навчальними закладами угоди про подвійні дипломи, згідно з якою студенти мають змогу здобувати освіту за узгодженими інтегрованими навчальними програмами у двох країнах. Подібна співпраця має розвиватися і зі спорідненими кафедрами вищих навчальних закладів інших країн, насамперед Європи.

Уваги потребує публікаційна діяльність, що має міжнародну тематику, а також і збільшення кількості публікацій науковців кафедри у власне зарубіжних високорейтингових фахових виданнях. Сприятиме цьому, на наш погляд, активізація участі викладачів кафедри у міжнародних наукових та науково-практичних конференціях за кордоном, а також організація, в тім числі із зарубіжними партнерами, таких заходів в Україні. Принципово важливими для розвитку міжнародної наукової співпраці, та власне досліджень у царині соціальних комунікацій, бачиться ініціація й реалізація спільних наукових проєктів, які мають передбачити вивчення актуальних комунікаційних проблем, різні форми наукової взаємодії та публікації результатів пошуків.

Напрямом розвитку міжнародної співпраці має бути також налагодження наукових зв'язків з міжнародними урядовими і неурядовими організаціями, що займаються вивченням проблематики соціальних комунікацій, зокрема в країнах перехідних суспільств, до яких належить і Україна. Участь у науково-освітніх проєктах таких організацій, реалізація спільних проєктів сприятиме розвиткові наукових досліджень кафедри, можливого залученню необхідного

фінансування для проведення, скажімо, моніторингових досліджень інформаційного простору та ін.

6. Підготовка професорсько-викладацького складу та кадрова політика

Кафедра соціальних комунікацій укомплектована кадрами високої кваліфікації. Станом на травень 2018 року на кафедрі працює 17 викладачів, з них 6 докторів наук, 10 кандидатів наук, 3 викладачі мають звання професора, 9 викладачів – звання доцента. Всі науково-педагогічні працівники кафедри викладають навчальні дисципліни відповідно до фаху та кваліфікації.

На кафедрі проводиться системна робота з підготовки кадрового наукового резерву. В аспірантурі кафедри навчаються 11 аспірантів, у докторантурі 3 докторантів. Лише за останній рік на кафедрі захищено та рекомендовано до захисту 2 докторські та 1 кандидатська дисертації. Підготовка наукових кадрів здійснюється відповідно до чинного законодавства України у галузі освіти і науки, нормативних документів МОН України, відповідає розпорядчим документам Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Необхідною умовою підвищення якості підготовки наукових кадрів є і залишається висока вимогливість до дисертацій, недопущення випадків академічної недобросовісності.

Упродовж лише останнього року викладачами, докторантами та аспірантами кафедри опубліковано та підготовлено до друку 4 монографії, а також близько 60 публікацій у фахових та інших наукових виданнях. За підсумками 2017 року дослідження «Перша інформаційна» та «Друга видавнича» (автор – Ю. В. Бондар) були удостоєні Першої премії конкурсу Академії наук вищої освіти України у номінації «Монографії».

Підвищенню наукової кваліфікації сприяє участь членів кафедри у роботі спеціалізованих вчених рад, що діють при різних ЗВО України, опонування під час захисту дисертацій та рецензування наукових праць. Така діяльність потребує підтримки і заохочення.

Умовою подальшого розвитку фахового потенціалу кафедри є сприяння участі науково-педагогічних працівників у програмах академічної мобільності, їх стажування у провідних науково-дослідних установах і навчальних закладах в Україні та за кордоном, у мас-медіа, що сприятиме також актуалізації й підвищенню науково-фахової кваліфікації викладачів і забезпеченню відповідних умов отримання вчених звань доцента та професора.

Практикою має бути і залучення до викладацької роботи на кафедрі кращих випускників аспірантури й докторантури, провідних журналістів-практиків, включення їх до груп з підготовки колективних монографій та реалізації довгострокових наукових та навчальних проектів кафедри.

Програму розвитку кафедри соціальних комунікацій підготував завідувач кафедри, кандидат політичних наук, доцент Бондар Юрій Володимирович.

Обговорено та прийнято за основу рішенням кафедри (витяг із протоколу засідання кафедри № 10 від 14 травня 2018 р.)

Директор
Інституту журналістики

проф. Різун В. В.

Секретар кафедри

Черепушко Н. В.